

Guia Entorn Urbà i Salut

Principals recomanacions de millora de l'eficiència energètica dels habitatges i equipaments municipals a Catalunya

Carla Planas Rodríguez

Enginyera Industrial

Consultora Energètica i de Sostenibilitat

Professora Associada en la Universitat Politècnica de Catalunya (UPC)

La **Guia Entorn Urbà i Salut** recull tot un seguit de propostes i recomanacions a tenir en compte en qualsevol fase del procés de planificació o disseny d'elements de l'entorn urbà. Així com també recomanacions sobre el seu ús i manteniment.

Habitatge i salut

Entorn saludable
Disponibilitat d'habitatge
Disseny saludable
Ús i manteniment

Equipaments

Seguretat i ús
Condicions saludables
Informació i sensibilització

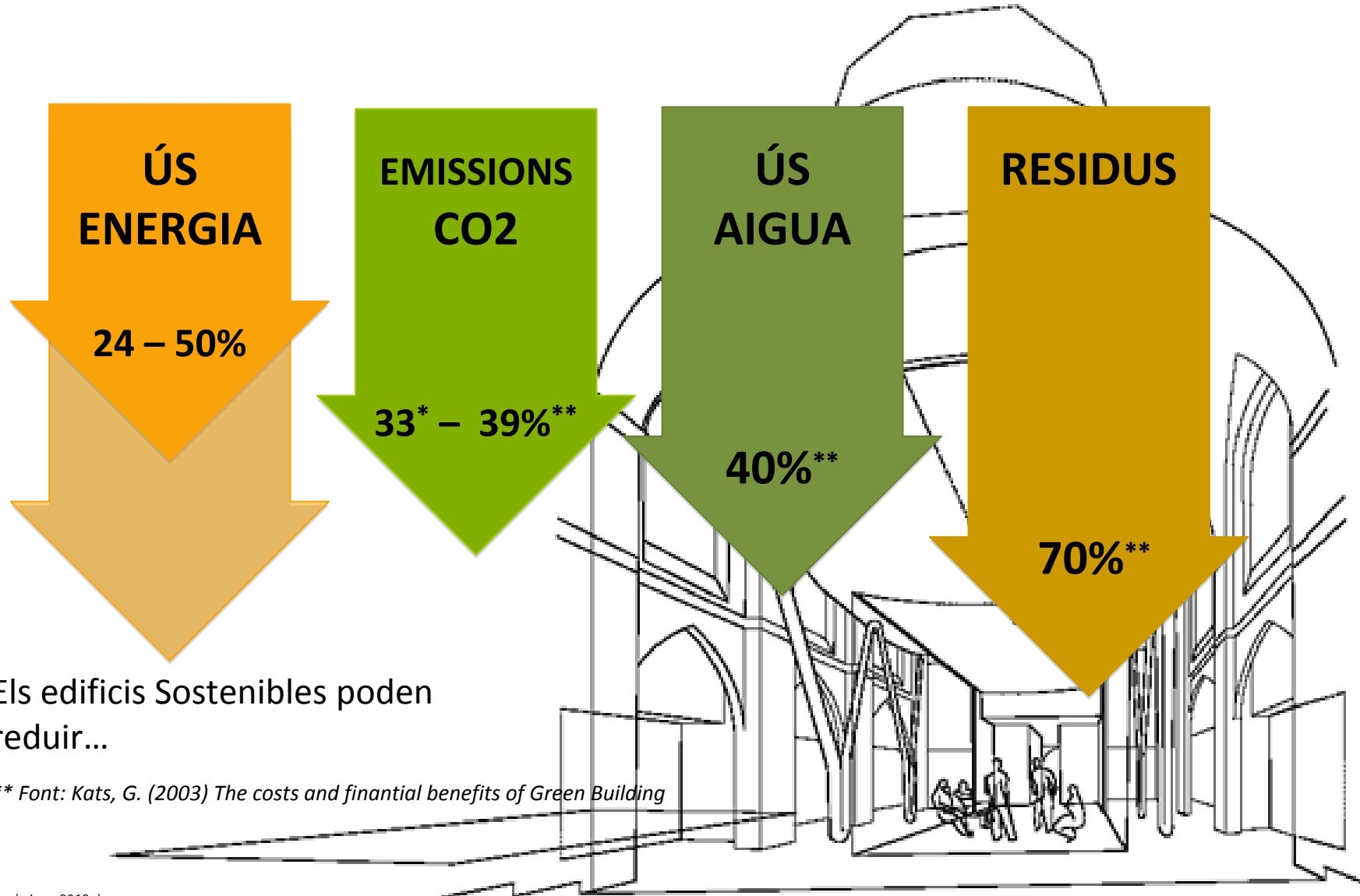
Espai Públic

Seguretat
Mediambient, canvi climàtic i sostenibilitat
Promoció de la salut

Certificacions Ambientals i de Sostenibilitat

Certificacions Ambientals i de Sostenibilitat. Context

Certificacions Ambientals i de Sostenibilitat. Què són?

- **mètodes d'Avaluació Ambiental**
- **sistemes de certificació**
- **voluntaris**
- **independents & creïbles**
- **holístics**
- **basats en un sistema de puntuació**

Certificacions Ambientals i de Sostenibilitat. Objectius

- **reducció d'impactes ambientals** dels edificis
- **millorar les condicions interiors** per als seus usuaris
- desafiar el mercat per a l'adopció de **pràctiques innovadores**
- **definir i promocionar** aquestes millors pràctiques
- permetre una **comparació transparent entre edificis**
- **estimular la demanda d'edificis sostenibles**
- proporcionar una **etiqueta creïble** sobre el medi ambient dels edificis

Certificacions Ambientals i de Sostenibilitat. Àrees i categories

- Parcelas sostenibles
- Eficiencia en agua
- Energía y atmósfera
- Materiales y recursos
- Calidad medioambiental del interior
- Innovación en procesos y tecnologías

breeam

Gestión

Salud y
Bienestar

Energía

Transporte

Agua

Materiales

Residuos

Uso del suelo y
Ecología

Contaminación

Innovación

GBC España – VERDE

CERTIFICACIÓN MEDIOAMBIENTAL
DE EDIFICIOS

- A. Parcela y emplazamiento
- B. Energía y atmósfera
- C. Recursos naturales
- D. Calidad del ambiente interior
- E. Calidad del servicio
- F. Aspectos sociales y económicos

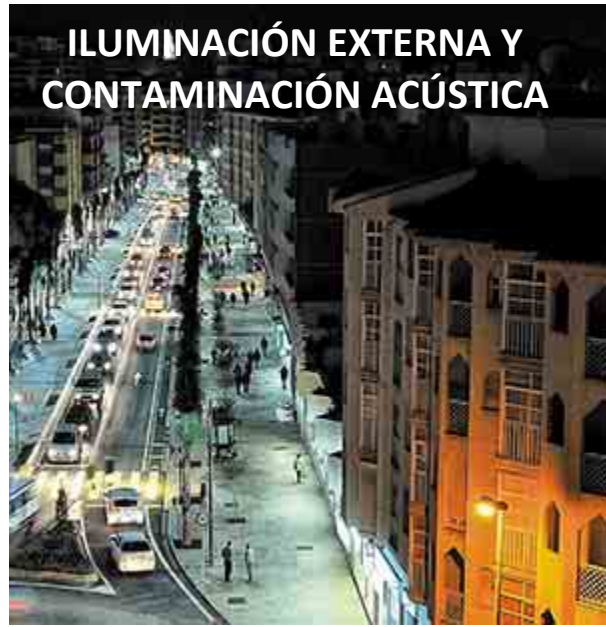

Parcelas sostenibles

SELECCIÓN DEL EMPLAZAMIENTO

PROTECCIÓN DE ELEMENTOS DE VALOR ECOLÓGICO

ILUMINACIÓN EXTERNA Y CONTAMINACIÓN ACÚSTICA

COMMISSIONING

IMPACTOS EN LA ZONA DE OBRAS

Parcelas sostenibles

ACCESO A SERVICIOS

**INSTALACIONES PARA
PEATONES Y CICLISTAS**

MODOS DE TRANSPORTE ALTERNATIVOS

PLANES DE MOVILIDAD

Materiales y recursos

ALMACENAMIENTO DE RESIDUOS

RESIDUOS DE CONSTRUCCIÓN

ÁRIDOS RECICLADOS

COMPOSTAJE

**REUTILIZACIÓN DE
MATERIALES**

Calidad medioambiental del interior

ILUMINACIÓN NATURAL

VISTAS AL EXTERIOR

CONFORT TÉRMICO

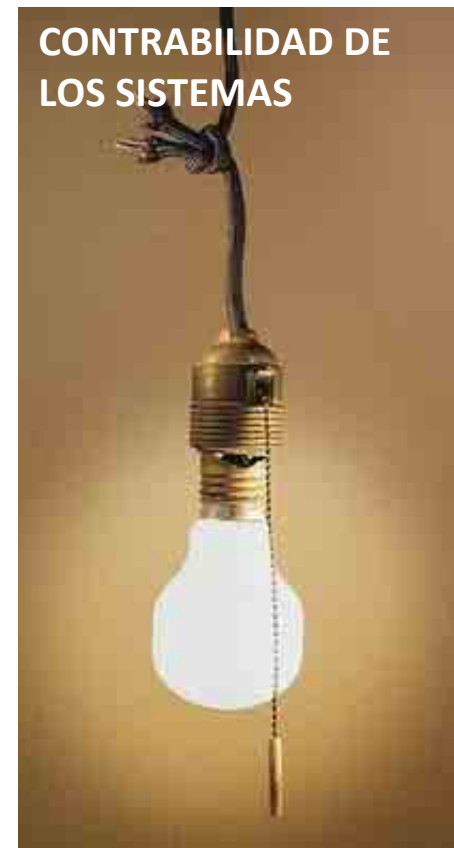
COVs

**CONTRABILIDAD DE
LOS SISTEMAS**

**CALIDAD DE AGUA Y
AIRE INTERIOR**

 Eficiència en agua

**JARDINERÍA
EFICIENTE EN AGUA**

**DETECCIÓN
DE FUGAS**

**TRATAMIENTO
SOSTENIBLE DEL AGUA**

**REUTILIZACIÓN Y RECICLADO
DE AGUA**

CONSUMO DE AGUA

Energía y atmósfera

ENERGÍAS RENOVABLES

**OPTIMIZACIÓN DE LA EFICIENCIA ENERGÉTICA
EMISIONES DE CO₂**

**SISTEMAS DE CONSTRUCCIÓN
ENERGÉTICO-EFICIENTES**

MEDICIÓN Y VERIFICACIÓN

La rehabilitació i l'eficiència energètica

Energia y atmósfera

Consisteix a introduir l'objectiu de reduir la demanda d'energia en les actuacions de rehabilitació d'edificis incorporant, de forma normalitzada, el criteri energètic en els diferents elements que motiven el procés de rehabilitació.

La renovació energètica es defineix com l'aplicació de mesures que permeten la reducció de la demanda i del consum energètic.

La rehabilitació i l'eficiència energètica

Sobre l'envolupant

Són les que milloren l'envolupant de l'edifici ja que el seu comportament i capacitats aïllants afecten directament a l'interior habitat i, per tant, a les necessitats d'energia per arribar a tenir les condicions desitjades dins de l'habitatge.

L'estalvi que es pot aconseguir podrà arribar al 50-55% de la demanda energètica inicial de l'edifici.

Sobre les instal·lacions

Són les que milloren les instal·lacions i afavoreixen la diversificació de fonts d'energia consumida per l'edifici, ja que el seu rendiment i eficiència afecta directament el consum d'energia final i primària.

Tenint en compte la distribució d'energia a la llar exposada anteriorment, l'estalvi en relació al consum total pot arribar a ser del 30% de la demanda inicial de l'edifici.

INSTAL·LACIONS

Les mesures per a la millora de les instal·lacions en edificis residencials són

- ✓ en la climatització
- ✓ en la producció d'aigua calenta sanitària (ACS)
- ✓ en la il·luminació comunitària
- ✓ en l'eficiència dels ascensors

Les mesures per a la millora de les instal·lacions en equipament municipals són

- ✓ en els sistemes de climatització i ventilació
- ✓ en la il·luminació
- ✓ en l'eficiència dels ascensors i escales mecàniques
- ✓ en la gestió i el manteniment

En tots dos casos

- ✓ ús d'energies renovables:
  - energia solar tèrmica
  - energia solar fotovoltaica
  - biomassa
  - geotèrmia i eòlica

MILLORA DE LES INSTAL·LACIONS EN EDIFICIS RESIDENCIALS

Equips col·lectius d'instal·lacions en edificis

Una **instal·lació centralitzada** consisteix en un sol generador de calor (caldera, bomba de calor) ubicat en zona comunitària que produeix calor per escalfar l'ambient o l'aigua. Cada habitatge disposa del seu propi sistema de control de la calefacció i de l'aigua calenta sanitària que a més disposa de comptadors individuals, per poder facturar el que realment s'ha gastat individualment

- ✓ Afavoreixen el manteniment de la instal·lació, ja que és un únic equip.
- ✓ La seva implantació elimina les instal·lacions individuals als habitatges i allibera espai.
- ✓ El confort que ofereixen és equiparable a les individuals, o fins i tot superior, amb seguretat de funcionament, ja que les grans instal·lacions poden tenir elements duplicats que assegurin que, si el primer falla, no ho faci el segon.
- ✓ Els costos d'instal·lació són inferiors a la suma d'instal·lacions individuals en els habitatges de tots els veïns de l'edifici.
- ✓ Impopular a Catalunya, desconfiança.

MILLORA DE LES INSTAL·LACIONS EN EDIFICIS RESIDENCIALS

Equips individuals eficients

Els darrers anys, el mercat ofereix un gran ventall **d'equips eficients**. En el cas de les **calderes mixtes**, hi ha **diferents ofertes d'equips depenent del tipus de combustió**:

- ✓ **Atmosfèriques**: consumeixen oxigen de l'ambient on es troben.
- ✓ **Estanques**: l'admissió d'aire i l'evacuació de gasos té lloc en una cambra tancada, sense contacte amb l'aire del local. Tenen millors rendiments que les anteriors.
- ✓ **Modulant o de modulació automàtica de la flama**: minimitza les arrancades i parades de la caldera, amb la qual cosa s'estalvia energia mitjançant el control de la potència tèrmica aportada.

Rendiments nominals entre 85 – 90 %, inferiors a mig règim.

Rendiments estacionals entre 75 – 80 %.

MILLORA DE LES INSTAL·LACIONS EN EDIFICIS RESIDENCIALS

Equips individuals eficients

Així mateix, hi ha calderes amb rendiments superiors als estàndards, **com les calderes de baixa temperatura i les calderes de condensació.**

Són més cares que les convencionals, però els estalvis d'energia poden ser superiors al 25%, per la qual cosa el sobrecost inicial és fàcilment recuperable.

Calderes de Baixa Temperatura

Treballen amb temperatures de retorn de l'aigua baixes (35-40°C) i amb baixa temperatura de fums (90-120°C). Serveixen per a instal·lacions amb un alt nombre d'hores de funcionament, i amb emissors que puguin funcionar amb baixa temperatura.

El seu rendiment és molt estable, similar al nominal (95%).

Rendiments estacionals entre el 91 – 96 %.

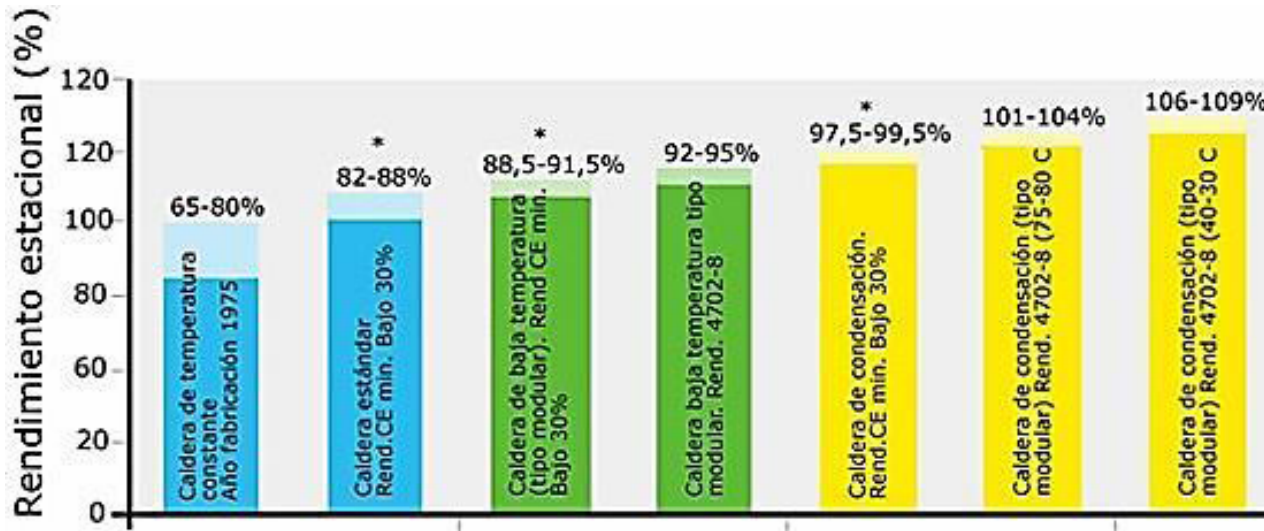
MILLORA DE LES INSTAL·LACIONS EN EDIFICIS RESIDENCIALS

Equips individuals eficients

Calderes de Condensació

Recuperen el calor latent del vapor d'aigua què es produeix a la combustió. La temperatura òptima d'operació és 30-50°C del circuit de calefacció. Els fums emesos queden a una temperatura entre 40-60°C. Resistent a la corrosió àcida.

Rendiments estacionals entre el 104 – 109%.

MILLORA DE LES INSTAL·LACIONS EN EDIFICIS RESIDENCIALS

Equips individuals eficients

Hi ha molts sistemes alternatius a les calderes per a la climatització de l'habitatge, com **les bombes de calor**, els **sistemes de terra, sostre o parets radiants**, i fins i tot els clàssics **radiadors elèctrics** (no recomanables des del punt de vista de l'eficiència energètica).

Avantatges bomba de calor;

Diferents fonts d'energia i formes de transportar-la

Tecnologia madura.

Rendiment: 2,5 a 4,2

Inconvenients bomba de calor;

En situacions extremes (fred o calor) baixa el rendiment

MILLORA DE LES INSTAL·LACIONS EN EDIFICIS RESIDENCIALS

Actuacions sobre els equips de calefacció

✓ **Millora de la caldera:** existeix una catalogació per estrelles que compara els rendiments energètics en calderes que utilitzin combustibles líquids o gasosos. Per escollir els nous equips, buscant rendiments elevats, cal considerar tres punts:

- Calderes: microacumulació, encesa electrònica i seguretat de flama, modulació i alt rendiment segons la Directiva 92/42/CEE (a partir de dues estrelles).
- Escalfadors sense flama pilot permanent i limitador de potència màxima.
- Calderes de condensació: aparells amb rendiments superiors al 105% s/PCI.

✓ **Termòstats:** la legislació actual exigeix que les noves instal·lacions individuals en tinguin. Són sempre recomanables per les instal·lacions fetes anteriorment.

✓ **Vàlvules termostàtiques:** sistemes que permeten mantenir temperatures diferents en funció de l'ús de l'habitació en què sigui el radiador.

✓ **Reguladors programables:** en substitució del termòstat normal, permet programar l'encesa i l'apagada i, per tant, un funcionament a temperatures més suaus per adaptar l'ambient al confort desitjat.

MILLORA DE LES INSTAL·LACIONS EN EDIFICIS RESIDENCIALS

Actuacions sobre els equips de refrigeració

- ✓ **Els aparells de refrigeració s'han d'instal·lar** en llocs poc assolellats i que tinguin una bona circulació d'aire.
- ✓ **Instal·lar termòstats o rellotges programables** en zones representatives de confort i allunyades de fonts de calor o fred, com elements de control i regulació de la temperatura per ajustar les càrregues tèrmiques a les necessitats d'ús.

Actuacions sobre els equips de ACS

- ✓ **Millora de la caldera** per una de més eficient.
- ✓ En el punts de consum introducció de **sistemes de reducció de cabal** que impliquen reduccions del 30-65%.
- ✓ **La temperatura de sortida de l'aigua calenta ha d'estar entre 37°C i 42°C**. Cada grau per sobre d'aquesta temperatura representa una despesa energètica extraordinària del 6%. En el cas dels dipòsits d'acumulació, el termòstat s'ha de regular entre 55°C i 60°C, ja que les temperatures més baixes afavoreixen el desenvolupament de bacteris.

MILLORA DE LES INSTAL·LACIONS EN EDIFICIS MUNICIPALS

Distribució del consum d'energia en climatització:

Identificació dels elements consumidors:

- ✓ **Centrals de producció;** Calderes, plantes refredadores...
- ✓ **Sistemes de distribució;** Bombes, ventiladors...
- ✓ **Elements terminals;** Toberes, fan-coils, inductors, sistemes radiants,...

<u>Element de Consum</u>	Consum mig
Producció de fred = 23 – 53%	40 %
Producció de calor = 12 – 25%	20 %
Bombes = 10– 20%	15 %
Ventiladors = 20 – 32%	25 %

Font: JG Ingenieros

MILLORA DE LES INSTAL·LACIONS EN EDIFICIS MUNICIPALS

Eficiència en el centres de producció d'energia

Producció de fred:

Condensació per Aire

Plantes refredadores Aire – Aigua

Unitats Standard COP = 2.5 a 2.9

Unitats d'alt rendiment COP = 2.9 – 3.2

Condensació per Aigua

Plantes refredadores Aigua – Aigua

Condensació amb torres COP = 4.5 a 5.5

Condensació amb aigua del freàtic COP = 6 – 8

Unidades VRV

Unitats Standard REC + BC COP = 2.7 a 2.9

Unitat Alt Rendiment REC + BC COP = 3.0 a 3.4

Unidades VRV

Unitats Standard REC + BC COP = 3.4 a 3.7

Unitat Alt Rendiment REC + BC COP = 3.7 a 4.4

MILLORA DE LES INSTAL·LACIONS EN EDIFICIS MUNICIPALS

Eficiència en el centres de producció d'energia

Fred:

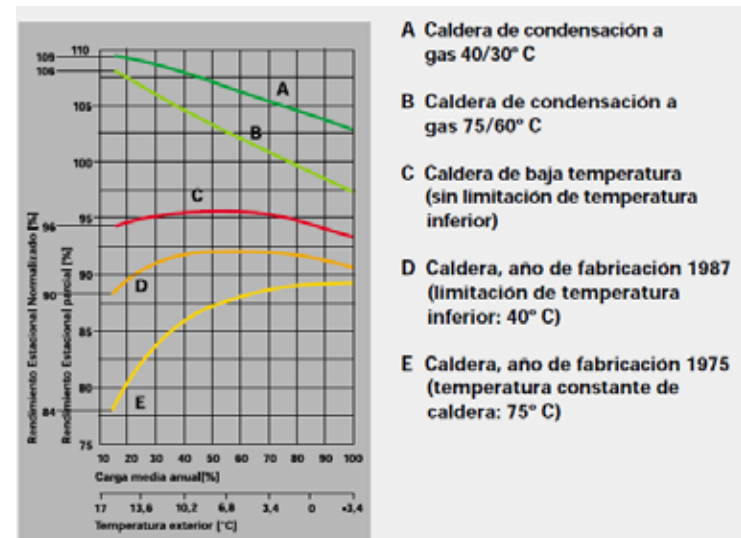
Plantes refredadores condensades per aire d'alt rendiment. Compressors de levitació magnètica. Rendiments estacionals molt més elevats.

Les màquines amb compressors de levitació magnètica presenten un consum molt inferior a la dels compressors habituals. D'aquesta manera, una màquina de levitació magnètica condensada per aire pot suposar rendiments propers a una convencional condensada per aigua i no requereix de torre de refrigeració, circuit de condensació i bombes associades.

Calor:

Calderes de condensació. L'estalvi energètic pot superar el 30% en relació a una caldera convencional.

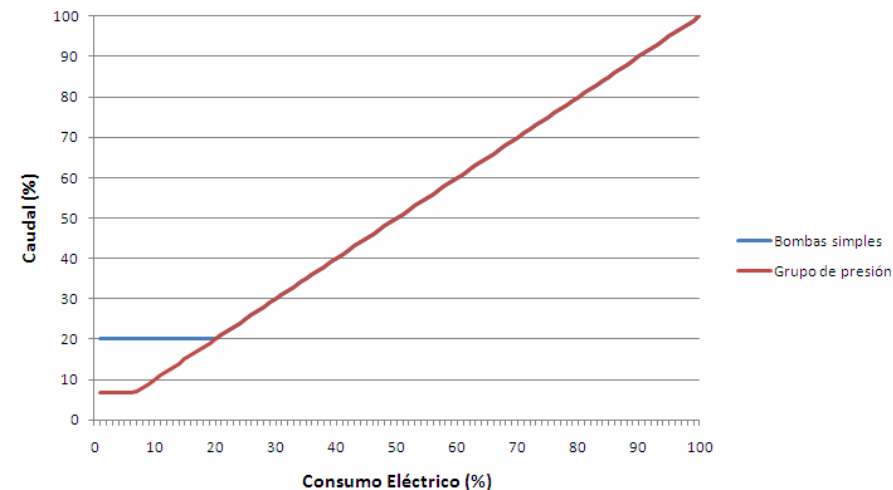
MILLORA DE LES INSTAL·LACIONS EN EDIFICIS MUNICIPALS

Sistemes de distribució: Bombeig d'Aigua

Cabal variable en els circuits secundaris:

- ✓ Introducció de variadors de freqüència
- ✓ Canvi de bombes per grups de pressió

El bombeig constant implica un funcionament constant i per tant un consum elevat. La introducció de variadors de freqüència dóna la possibilitat de consumir en funció de la demanda tèrmica dels elements terminals associats al circuit de fred o calor corresponent.

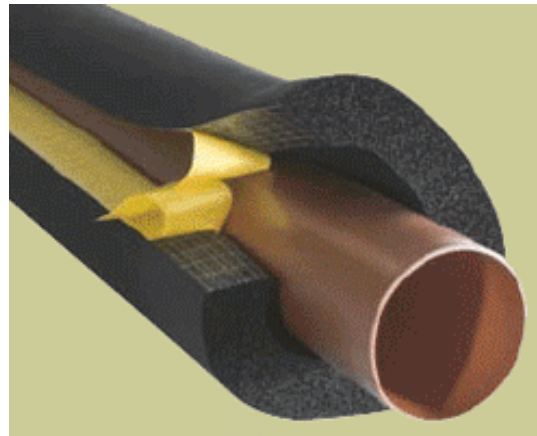
Gràfic orientatiu: s'ha de tenir en compte que la relació entre el consum i el cabal és cúbica.

MILLORA DE LES INSTAL·LACIONS EN EDIFICIS MUNICIPALS

Sistemes de distribució: Transport d'aigua

Aïllament de canonades de fred i calor:

- ✓ Intentar no superar el 4-5% de pèrdues de la potència transportada
- ✓ Circuits amb poca potencia i molta longitud suposen un problema

Les pèrdues tèrmiques en el transport d'aigua freda i/o calenta impliquen un increment en el consum de la producció.

L'aïllament d'aquestes canonades davant de les sol·licitacions exteriors redueix el consum energètic del sistema.

MILLORA DE LES INSTAL·LACIONS EN EDIFICIS MUNICIPALS

Ventiladors

- ✓ Ventiladors d'alta eficiència, amb baixa potència absorbida, pales a reacció i equipats amb motors EC.
- ✓ Cabal d'aire variable (VAV)
- ✓ Ús de sondes de CO₂

El funcionament dels ventiladors és constant mentre s'acondiciona un espai. Per això, les hores de funcionament dels ventiladors són moltes, i és important la reducció del seu consum, poguent-se adaptar a les necessitats d'aire de la zona tractada.

MILLORA DE LES INSTAL·LACIONS EN EDIFICIS MUNICIPALS

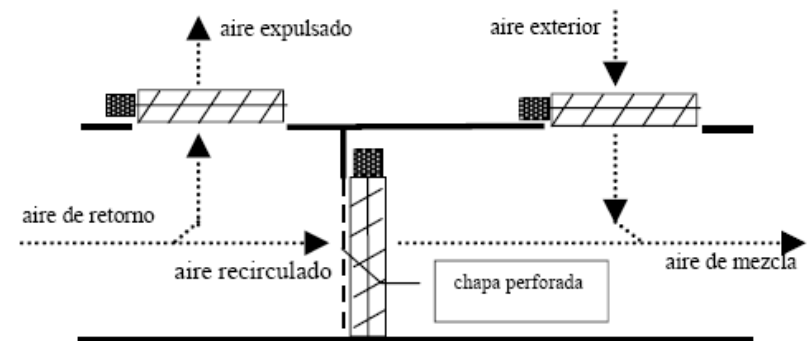
Sistemes de distribució: Aire

Climatitzadors. Free-Cooling

El free-cooling és una aplicació útil en tot edifici amb altes càrregues internes ja que tindrà demanda de fred en major o menor mesura durant moltes hores a l'any. Gran estalvi energètic i millora de la ventilació.

Recuperadors de calor

- ✓ Recuperadors de **plaques**
- ✓ Recuperadors **rotatius**
- ✓ Recuperadors rotatius de **sorció**

MILLORA DE LES INSTAL·LACIONS EN EDIFICIS MUNICIPALS

ENLLUMENAT

Estratègies per reduir el consum energètic en enllumenat:

Reduir la potència instal·lada, LPD (Lighting Power Density)

Minimitzar l'ús de la instal·lació: Per molt eficient que sigui la instal·lació lumínica seleccionada, no hi ha estalvi si aquesta funciona quan no és necessari.

Estratègies per reduir l'ús de la instal·lació lumínica i ajustar el seu ús a la demanda real:

Sistemes de control de presència, de control de la llum natural, temporitzadors...

Lluminàries d'alta eficiència energètica

Luminària	Lm/W	Vida útil (h)
Vela	0,3	-
Incandescente	10-25	2.000-3.500
CFL	50-75	8.000-12.000
LED	60-80	50.000-100.000
HE T-8 o T-5	80-105	8.000-16.000

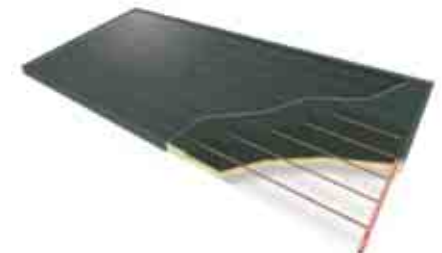
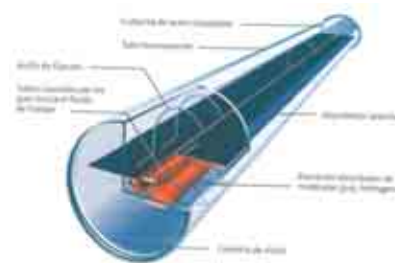
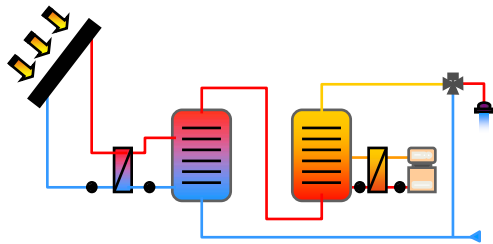
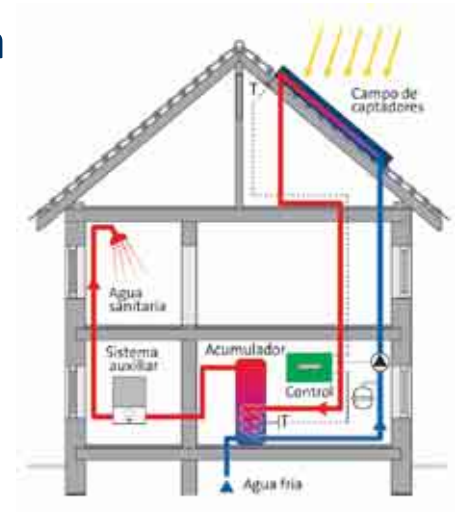

ÚS D'ENERGIES RENOVABLES

Energia solar Tèrmica

Converteixen la radiació del sol en Energia tèrmica

- Principalment en la producció d'Aigua Calenta Sanitària.
- Es dimensionen per a un % de cobertura anual.
- Els rendiments mitjans d'aquestes instal·lacions podrien estar entre 40-50%. El que equivaldria a uns 400-500 W/m².

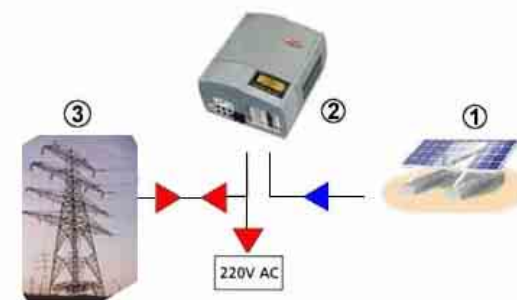
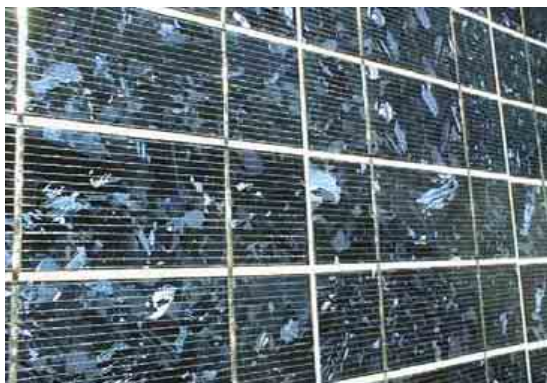
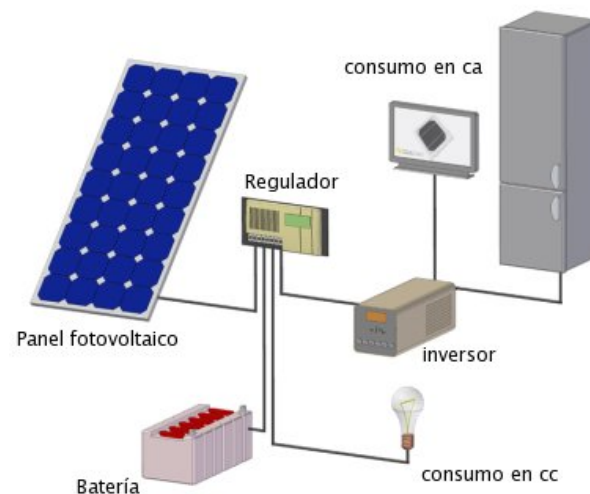

ÚS D'ENERGIES RENOVABLES

Energia solar Fotovoltaica

Converteixen la radiació en Energia elèctrica

- ✓ Sistemes aïllats.
- ✓ Sistemes connectats a la Xarxa Elèctrica.
- ✓ Els rendiments mitjans d'aquestes instal·lacions podrien estar entre 5-17%. El que equivaldria a uns 5-170 wp/m².

- ① Grupo de módulos fotovoltaicos
- ② Inversor conexión a red
- ③ Red eléctrica

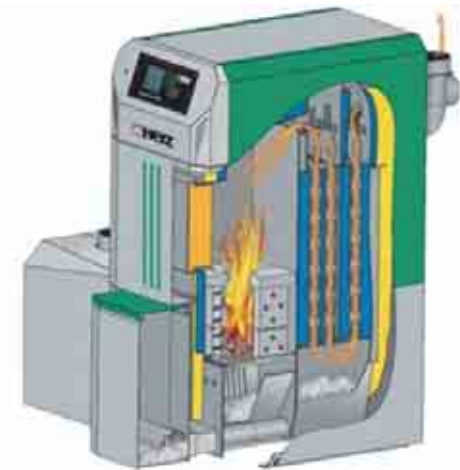
ÚS D'ENERGIES RENOVABLES

Calderas de Biomassa

- ✓ Producció d'aigua calenta mitjançant combustió de pellets
- ✓ Les emissions de CO2 es consideren neutres, ja que s'entén que són equivalents a les consumides per l'arbre durant la seva vida. Per això es tracta d'una energia renovable.

Tot i que cal un gran espai d'emmagatzematge.
Aproximadament 4-5m² o 16-20m³ per a cada 100kW tèrmics.

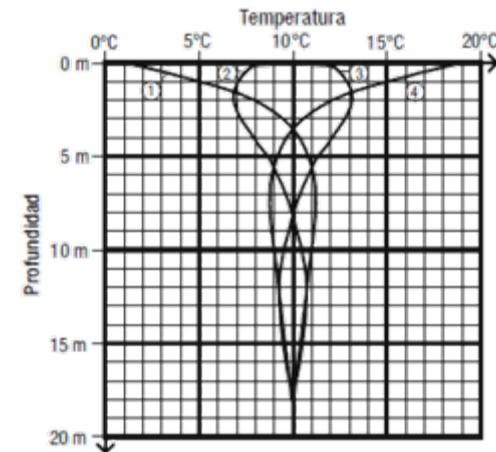
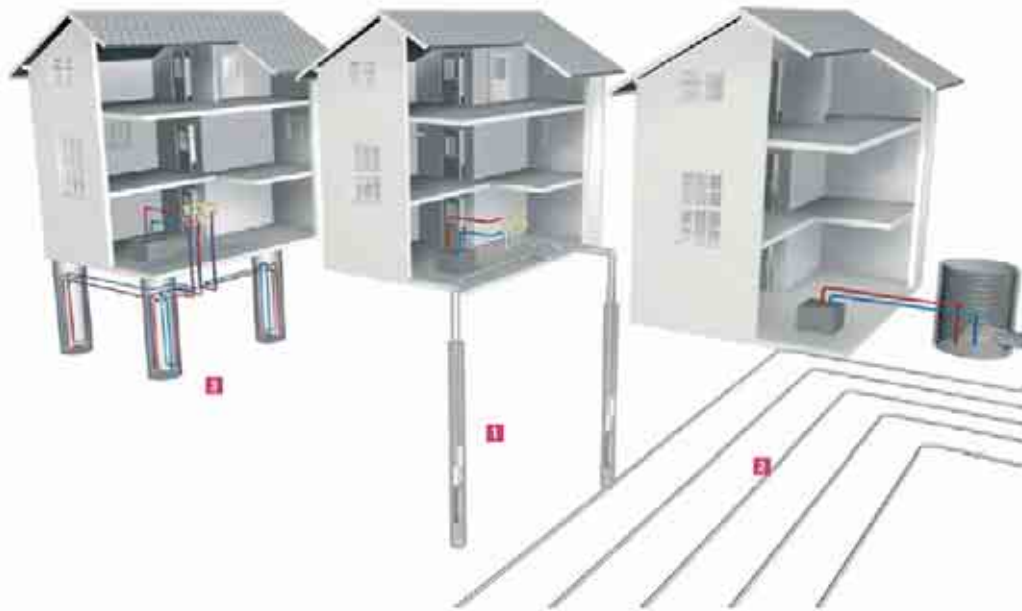

ÚS D'ENERGIES RENOVABLES

Geotermia de baixa temperatura

- ✓ Pilots energètics
- ✓ Sondes geotèrmiques
- ✓ Col·lectors geotèrmics

La temperatura del terreny es manté molt més estable respecte a la temperatura exterior. Fins i tot, a partir de certa profunditat, la temperatura és constant, independentment de les condicions externes.

La condensació d'una bomba de calor amb un circuit d'aigua o aigua glicolada situat al subsòl millora el rendiment del sistema.

Cal contemplar, novament, el consum de les bombes del circuit geotèrmic.

ÚS D'ENERGIES RENOVABLES

Geotèrmia de baixa temperatura

✓Tubs canadencs

L'energia geotèrmica es pot utilitzar també per pre-tractar l'aire de ventilació a introduir a l'edifici. Sota l'edifici s'instal·la una xarxa de conductes per on passarà l'aire exterior, refredant o escalfant, fins introduir-lo en les zones condicionades.

En climes molt extrems, l'increment de cost que implica una excavació lleugerament més profunda i la pèrdua de càrrega que s'introdueix en el sistema es poden veure compensats amb una aportació d'aire més atemperat.

ÚS D'ENERGIES RENOVABLES

Energia Eòlica

Mini aereogeneradors:

- ✓ Sistemes aïllats mixtes.
- ✓ Connectats a xarxa.
- ✓ D'entre 500 - 2000 W de potència.

LA GUIA ENTORN URBÀ I SALUT....

Reducció de
la demanda

Ús
d'energias
renovables

Reducció del
Consum

IMPORTANT :
Garantitzar un
elevat confort